

ارزیابی و برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری با تاکید بر توسعه منطقه‌ای با استفاده از GIS (مطالعه موردی: منطقه یک تهران)

مهدی سلطانی*^۱، فاطمه ادیبی سعدی نژاد^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، ایران.

^۲ استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، ایران.

* نویسنده مسئول: Soltani.mehdi141@gmail.com

چکیده

برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری به‌مثابه آمایش اراضی شهری، به چگونگی استفاده و توزیع و حفاظت اراضی، ساماندهی مکانی - فضائی فعالیت‌ها و عملکردها بر اساس خواست و نیازهای جامعه شهری می‌پردازد و انواع استفاده از زمین را مشخص می‌کند. هدف این پژوهش شناخت و ارزیابی کاربری‌های شهری از منظر عدالت اجتماعی به‌منظور دستیابی به معیارهای مناسب و اصول برنامه‌ریزی توسعه پایدار شهری است. نوع پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی است که با در نظر گرفتن دو شاخص مهم و مؤثر در کاربری اراضی و به‌کارگیری نرم‌افزار GIS و مدل ضریب مکانی LQI کاربری‌های شهری در سطح منطقه یک تهران را مورد بررسی و ارزیابی کمی و کیفی می‌کند. محاسبات آماری سرانه استاندارد کاربری نشان داد که همه مناطق در اکثر کاربری‌ها نسبت به سرانه استاندارد جهانی و کشوری پایین بوده و استاندارد مناسبی ندارند. همچنین نتایج بررسی بر اساس شاخص ضریب مکانی در منطقه مور مطالعه نشان داد که کاربری‌های فرهنگی، سیاسی، آموزشی، فضای سبز، آموزش عالی، منطقه نظامی، پارک، تفریحی، ورزشی و خالی دارای ضریب مکانی بالاتر از یک و وضعیت مناسب‌تری دارند در حالی که کاربری‌های اداری، عمومی، تاسیسات و تجهیزات، درمانی، صنعتی، مذهبی، مسکونی، جهانگردی و پذیرایی و حمل‌ونقل دارای ضریب مکانی کمتر از یک می‌باشند.

واژگان کلیدی: کاربری اراضی شهری، نرم افزار GIS، ضریب مکانی LQI، منطقه یک تهران